

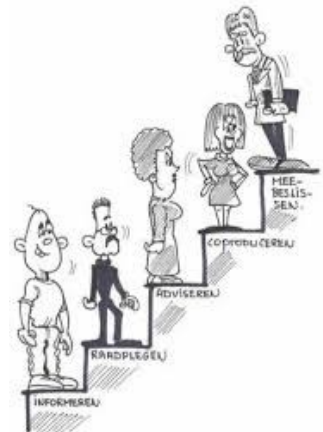
BIJLAGE 1 PARTICIPATIEPROCES ZON- EN WINDBELEID

1. Inleiding

Om klimaatverandering tegen te gaan zijn kleine én grote initiatieven voor duurzame energie nodig. De regels voor grote initiatieven staan in het Zon- en windbeleid. Inwoners en belanghebbenden konden op verschillende momenten en manieren meedenken over geschikte locaties en voorwaarden.

Dit kon op drie momenten in het jaar 2020. In het begin van het jaar zijn de Ruimteateliers (voor belanghebbenden) gehouden voor de Regionale Energiestrategie (RES), ook is er in het begin van het jaar een enquête gehouden (voor inwoners), van september tot december zijn er Energiecafés (voor inwoners en belanghebbende) geweest en aan het eind van het jaar is het laatste Ruimteatelier (voor belanghebbenden) geweest. Daarnaast hebben we onder meer via social media, huis-aan-huiskranten en de media inwoners geïnformeerd over het proces en de manieren om mee te kunnen denken.

Als we kijken naar de participatieladder zitten we op de 3^e trede van de participatieladder: adviseren. Inwoners en belanghebbenden konden ideeën, voorwaarden en locaties aandragen. Hun inbreng speelt een grote rol in het Zon- en windbeleid.

2. Opzet participatie

Om de mening en het advies van inwoners en belanghebbenden te vragen zijn drie instrumenten ingezet: Ruimteateliers (RES), een enquête en Energiecafés. Het ene instrument leende zich meer voor het ophalen van kwantitatieve informatie en de andere was meer geschikt voor het houden van een gesprek en discussie. Tot slot zijn er ook één op één gesprekken geweest met betrokken partijen zoals Liander en brancheorganisaties.

Het coronavirus en de maatregelen hierop, hebben uiteraard impact gehad op het participatieproces. Het was immers niet meer goed mogelijk om fysiek bij elkaar te komen. Dit maakte het betrekken van alle belanghebbenden uitdagend. Het heeft flexibiliteit en creativiteit gevraagd om inwoners en andere belanghebbenden zo goed mogelijk te betrekken. Enkele Energiecafés en het Ruimteatelier hebben we omgezet naar digitale bijeenkomsten. De jeugdraad, die in januari 2021 gepland stond om over dit onderwerp te praten, is helaas geannuleerd. Daarnaast hebben we het idee om langs scholen te gaan, moeten laten varen. Des al niet te min kon iedereen participeren en meedenken over het Zon- en windbeleid.

“Het doel is een beter klimaat voor iedereen. Eén van de manieren om dat voor elkaar te krijgen is door het opwekken van meer duurzame energie. Dit heeft als gevolg dat er ruimte nodig is voor windmolens en zonnevelden en ons landschap in de komende jaren gaat veranderen. Iedereen kan hier over meepraten.”

RUIMTEATELIERS RES (EIND 2019 EN BEGIN 2020)

Algemeen

Ter voorbereiding van het Zon- en windbeleid hebben we eind 2019 en begin 2020 Ruimteateliers voor de Regionale Energiestrategie (RES) gehouden. In de regio werken we samen aan de Regionale Energiestrategie (RES). Hierin staat hoe de regio FruitDelta Rivierenland de energietransitie gaat inrichten, en dus van fossiele energiebronnen zoals aardgas en aardolie naar hernieuwbare energiebronnen zoals zon- en windenergie gaat. Het Zon- en windbeleid dient als basis voor het aandeel van gemeente Zaltbommel voor het definitieve RES-bod.

Deze Ruimteateliers waren het eerste gesprek met de belanghebbenden in de gemeente Zaltbommel over het conceptbod van de RES. In de Ruimteateliers is er gesproken over zoekgebieden. Deze zoekgebieden geven aan waar in het landschap windmolens en zonnevelden, binnen gemeentelijke randvoorwaarden, mogelijk zijn volgens de aanwezigen. De zoekgebieden zijn geen concrete locaties. Er zijn in totaal 3 ruimteateliers geweest waar 62 inwoners en belanghebbenden aanwezig zijn geweest. Het doel van deze ateliers was het om het kennisniveau op gelijk niveau te krijgen over de achtergrond en aanpak van de RES, het ophalen van aspecten die men van belang acht voor een 'gedragen' realisatie van zon- en windenergie en een eerste beeld ontwikkelen van wat de opgave en wat de mogelijkheden zijn voor zon- en windenergie.

Uitkomsten

Het resultaat van de Ruimteateliers, is vormgegeven in de zon- en windladder voor gemeente Zaltbommel. Hieronder staat deze 'ladder' met daarin de voorkeurslocaties in een ranglijst voor zonne- en windenergie.

Voorkeursvolgorde windenergie (grootste voorkeur eerst)

1. Langs infrastructuur (langs de A2 en N322)
2. Op of bij bedrijventerreinen
3. Bij de glastuinbouw
4. In de uiterwaarden
5. In de komgronden/ in de weilanden.

Voorkeursvolgorde zonne-energie:

1. Op grote daken
2. Op of bij bedrijventerreinen
3. Langs infrastructuur (eventueel in combinatie met windenergie)
4. Bij de glastuinbouw
5. Pauzelandschap
6. In de komgronden en weilanden
7. In de uiterwaarden.

De uitkomsten van deze Ruimteateliers zijn gebruikt voor het vormgeven van de Concept RES Rivierenland. Daarnaast zijn de uitkomsten en inzichten ook gebruikt voor de zon- en windladder voor gemeente Zaltbommel. Tot slot zijn de uitkomsten meegenomen in het Zon- en windbeleid.

ENQUÊTE

Algemeen

In de online enquête die in gemeente Zaltbommel is gehouden in januari 2020 heeft onafhankelijk onderzoeksbureau TOPonderzoek inwoners 25 vragen gesteld over het belang van duurzaamheid, de energietransitie en voorkeurslocaties voor zon- en windenergie. In totaal hebben 459 inwoners de vragenlijst ingevuld. Dit betekent dat ongeveer 1 op de 23 huishoudens heeft geparticipeerd in het onderzoek. Vragen die tijdens het onderzoek zijn gesteld waren bijvoorbeeld: "In hoeverre vindt u het belangrijk of onbelangrijk dat de gemeente Zaltbommel bewust bezig is met duurzame energie?", "Wat is volgens u de belangrijkste randvoorwaarde bij het opwekken van duurzame energie naast de wettelijke eisen?" en "Kunt u aangeven welke locatie uw voorkeur heeft voor het opwekken van windenergie?".

Uitkomsten

Enkele uitkomsten van de enquête zijn dat:

- 77% van de respondenten vindt het (zeer) belangrijk dat de gemeente Zaltbommel bewust bezig is met duurzame energie;
- 59% van de respondenten heeft op de vraag "ik ben zelf actief bezig met duurzame energie" (zeer) mee eens en 14% heeft met (zeer) mee oneens geantwoord;
- 60% van de respondenten geeft aan dat het klimaatprobleem urgent is en we vandaag moeten starten met bewezen technieken zoals zonne- en windenergie;
- 51% van de respondenten ziet liever 3 windmolens in het landschap dan óf alleen zonnevelden of een combinatie van zonnevelden en windturbines;
- Voorkeuslocaties voor het opwekken van duurzame energie (zowel wind als zon) zijn:
1. Op bedrijventerreinen, 2. Bij glastuinbouw en 3. Langs infrastructuur.

ENERGIECAFÉS

Algemeen

In de Energiecafés over zon- en windenergie die in september tot december plaatsvonden, ging het vooral over types landschap en hun geschiktheid voor zon- en windenergie. Inwoners zijn geïnformeerd over de stand van zaken m.b.t. het Zon- en windbeleid en geconsulteerd over hun ideeën en oplossingen. Daarnaast zijn de inwoners ook geïnformeerd over wat men kan doen in eigen huis om duurzamer te wonen. Er waren experts aanwezig waaraan men vragen kon stellen over beide thema's.

Vooraf en tijdens de Energiecafés zijn er duurzaamheidskranten (huis-aan-huis verspreid met de Bommelerwaardgids) gemaakt met daarin actuele verhalen betreffende het energievraagstuk in de gemeente en een uitnodiging met programma voor de Energiecafés. We hebben in 2020 3 duurzaamheidskranten gemaakt.

Ter voorbereiding van de Energiecafés zijn er visualisaties gemaakt van locaties voor wind- en zonne-energie, om de impact van duurzame energie opwek in de gemeente weer te geven. Inwoners konden reageren via Mentimeter (online tool waarmee met een smartphone gereageerd kan worden of gestemd) op deze visualisaties waarna ruimte was voor een gesprek over waarom men wel en waarom men geen grootschalige energie opwek gewenst vindt op de locatie. Ook zijn er ter voorbereiding op de Energiecafés twee video's gemaakt die de energieopgave en het Zon- en windbeleid hebben toegelicht. Dit heeft ervoor gezorgd dat alle aanwezigen bij elk Energiecafé dezelfde informatie kregen en het een afwisselende avond werd met beeld fragmenten.

De eerste Energiecafés zijn fysiek gehouden in dorpshuizen in de gemeente. Toen het niet meer mogelijk was door de coronacrisis om fysiek inwoners en belanghebbenden te consulteren zijn de Energiecafés online voortgezet. Doordat het lastiger is om elkaar online goed en aandachtig te spreken is er besloten om de twee thema's te verdelen over verschillende avonden. Door elke avond te focussen op óf Zon- en windbeleid óf duurzaam wonen konden de aanwezigen aandachtig over het onderwerp in gesprek. In totaal zijn er 128 inwoners aanwezig geweest bij de Energiecafés.

Tijdens de Energiecafés vroegen we de aanwezigen om verder mee te denken met de gemeente Zaltbommel over de energietransitie. 28 van de 128 aanwezigen waren geïnteresseerd en hebben zich aangemeld voor de zogeheten Energiekringen. Hier worden deelnemers geconsulteerd over energievraagstukken in de gemeente Zaltbommel, onder andere de warmtetransitie.

Uitkomsten

Tijdens de Energiecafés zijn er een aantal vragen gesteld omtrent mogelijke locaties voor duurzame energie opwek, hier konden de aanwezigen via de Mentimeter antwoord op geven. Hieronder worden enkele conclusies beschreven.

(1) Als de windmolens bij bestaande hoofdwegen worden geplaatst, dan hebben de meeste mensen daar begrip voor. Dit zal de keuze zijn met de minste weerstand voor de gemeente Zaltbommel. Als goede tweede voorkeurslocatie is op bedrijventerreinen of bij de glastuinbouw. Uit de resultaten blijkt dat 60% de Wakkere Dijk als potentieel geschikte locatie ziet voor windenergie, maar i.v.m. natuurbehoud wel pas wanneer 'langs hoofdwegen' of 'bij bedrijventerreinen / glastuinbouw' zouden afvallen.

(2) Het rekening-houden-met de omwonenden is een primaire voorwaarde voor het plaatsen van windmolens. Zo min mogelijk mensen mogen er last van ervaren, en de omwonenden moeten bij iedere stap worden meegenomen, en waar nodig gecompenseerd.

(3) Ongeveer 1/3^e van de aanwezigen was nog onvoldoende overtuigd van de noodzaak om windmolens en/of zonnepanelen te plaatsen in het landschap. Er was bijvoorbeeld nog wat onduidelijkheid over de vraag of als alle daken al vol gelegd worden er alsnog zonnepanelen in het landschap nodig zijn om aan de energiebehoefte te voldoen. Ook heerst er een angst voor het 'volleggen van het landschap'.

In de bijlage van dit document zijn enkele aspecten die hierboven zijn beschreven verder toegelicht m.b.t. de visualisaties die tijdens de Energiecafés zijn vertoont.

RUIMTEATELIERS RES (EIND 2020)

Algemeen

Eind 2020 is het laatste Ruimteatelier georganiseerd samen met de regio. In dit Ruimteatelier zijn diverse stakeholders uitgenodigd om verder te praten over specifieke locaties voor zon- en windenergie. Dit als vervolg op de Ruimteateliers in het begin van het jaar en de Energiecafés. Onder andere de bedrijvenvereniging, de woningbouwvereniging, het glastuinbouwpact, Land- en Tuinbouworganisatie Nederland (LTO), Coöperatie Bommelerwaard, de provincie Gelderland, een duurzame projectontwikkelaars en Liander waren uitgenodigd. In totaal waren er 14 belanghebbenden aanwezig bij het Ruimteatelier.

We keken naar mogelijke kansrijke gebieden. Hiermee bouwden we met dit Ruimteatelier verder voort op alles wat al was besproken in onze Energiecafés en eerdere ruimteateliers van de regio. Op kaarten keken we naar locaties voor windmolens en zonnevelden.

In dit Ruimteatelier is er veel aandacht besteedt aan het Zon- en windbeleid en de RES. Het bureau Feddes/Olthof heeft inzichtelijk gemaakt wat er mogelijk is m.b.t. locaties en opstellingen van windturbines en zonnevelden. Deze opstellingen en locaties zijn toen uitgebreid besproken en voorkeuren werden aangegeven door de aanwezigen waarna deze gemotiveerd konden worden.

Uitkomsten

Tijdens het gesprek met alle aanwezigen kwamen een aantal zaken vaak terug. Er kwam naar voren dat men de beste locatie voor energie opwek langs de infrastructuur (N322 en A2) acht en dichtbij de kassen. Nederhemert-Zuid ziet men niet als een gewenste locatie voor (voornamelijk) windenergie omdat dit gebied bekend staat om de mooie natuur en de rust. Ook schat men in dat de burens in Heusden en Aalburg niet blij zullen zijn met windturbines bij de gemeentegrens. Tot slot is men geen voorstander van het plaatsten van windturbines midden in de komgebieden.

De uitkomsten en inzichten van dit Ruimteatelier zijn gebruikt om de zon- en windladder voor gemeente Zaltbommel vorm te geven die wordt gebruikt in het Zon- en windbeleid.

3. Conclusies

Er is een erg uitgebreid participatieproces geweest voor het Zon- en windbeleid in gemeente Zaltbommel, veel inwoners en andere belanghebbenden hebben geparticipeerd en iedereen heeft de kans gekregen om mee te praten over het onderwerp. In het participatieproces is veel tijd en energie gestoken omdat we willen dat inwoners en andere belanghebbenden mee kunnen denken over hun eigen omgeving.

In totaal hebben 663 personen geparticipeerd in het hele proces, dit is 1 op de 16 huishoudens in gemeente Zaltbommel.

Disclaimer: gezien het (relatief lage) aantal aanwezigen die hebben geparticipeerd bij de Ruimteateliers en de Energiecafés, geven de uitkomsten hiervan een richting in de mening van de inwoners van de gemeente maar is het niet een vertegenwoordiging van de hele gemeente Zaltbommel. Deze resultaten worden daarom gebruikt om de resultaten van de enquête te versterken.

Alle resultaten van het participatieproces zijn samengevoegd en worden hieronder weergegeven in de vernieuwde zon- en windladder van gemeente Zaltbommel.

Voorkeursvolgorde windenergie (hoogste voorkeur eerst)

1. Langs de infrastructuur (A2 en N322)
2. Op en bij bedrijventerreinen
3. Bij de glastuinbouw
4. In de uiterwaarden
5. In de komgronden / in de weilanden

Voorkeursvolgorde zonne-energie

1. Op of bij bedrijventerreinen
2. Langs infrastructuur
3. Bij de glastuinbouw
4. Pauzelandchap*
5. In de komgronden en weilanden
6. In de uiterwaarden

*Onder 'pauzelandchap' worden gronden bedoeld die zijn gereserveerd voor ontwikkelingen waarvan duidelijk is dat de bestemming gaat veranderen in de (verre) toekomst.

BIJLAGE

ENERGIECAFÉS VERDERE TOELICHTING

Tijdens de Energiecafés zijn er via de Mentimeter vragen gesteld aan de aanwezigen, waar men op visualisaties kon reageren. Deze visualisaties gaven een beeld weer die een indruk geeft over hoe zonne- of windenergie opwek er in het landschap zou kunnen uitzien. Deze visualisaties zijn op geen enkele manier een representatie van de werkelijke situatie. Deze visualisaties dienen puur voor de verbeelding van een mogelijke locatie op gebiedsniveau van energie opwek in de gemeente Zaltbommel.

Hieronder worden de visualisaties weergegeven, met daarbij enkele opmerkingen van inwoners.

Door groen omgeven grootschalige zonnevelden

- Zon schaadt de biodiversiteit meer dan wind
- Geen zon op grond, alleen op daken
- Wind is een betere optie, zon is contraproductief

Grootschalige windenergie op de Wakkere Dijk (in Munnikenland)

- Wind zorgt voor horizonvervuiling
- Liever molens ergens waar minder mensen het zien (Munnikenland) dan ergens waar ze goed te zien zijn
- Let op wat je doet, in toekomstperspectief (gevolgen worden onderschat)
- Voorzichtig zijn met natuurgebied, dat hebben we niet veel meer
- Een windmolen in een natuurgebied kan een verdienmodel zijn

Grootschalige windenergie bij glastuinbouw

- Wind bij kassen is optisch te veel voor het landschap
- Landschap technisch passen windmolens wel bij kassen, beide niet aantrekkelijk voor het oog
- De glastuinbouw is industrie, de mensen die daar wonen weten dat en wonen er alsnog, dan kunnen windmolens daar ook wel bij

Grootschalige windenergie in weilanden en open velden

- Op wijde en open velden zorgen molens voor landschapsvervuiling

- Het clusteren van molens heeft de voorkeur

Grootschalige wind en/of zonne-energie langs hoofdwegen

- Snelwegen zijn toch al lelijk en je rijdt er langs, verstoord niet direct je leefomgeving
- Het liefst zo ver mogelijk weg van huizen, dus een voorkeur voor de snelwegen i.p.v. N-weg
- Hoe je zonnepanelen neerlegt is van groot belang, ze moeten zo min mogelijk te zien zijn